

Kooiman-Boendermaker Leerstoel voor Luther en de geschiedenis van het (Nederlandse) lutheranisme

Prof. dr. Sabine Hiebsch

WERKZAAMHEDEN 2024

1. Internationale samenwerking, netwerken, redacties
2. Conferenties, expert meetings, lezingen, archieven
3. Publicaties
4. Onderwijs
5. (Studie)begeleiding, promotiecommissies
6. Organisatie
7. Lidmaatschappen
8. Media

1. Internationale samenwerking, netwerken, redacties

- Associate fellow HDC Center for Religious History, Vrije Universiteit Amsterdam,
<https://www.hdcvu.nl/fellows/associate-fellows>
- Redactievoorzitter *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis*
- Co-editor *Arbeiten zur Historischen und Systematischen Theologie*, LIT Verlag, Berlin-London-Münster-Wien-Zürich,
<https://www.lit-verlag.de/publikationen/reihen/arbeiten-zur-historischen-und-systematischen-theologie/>
- Contactpersoon binnen de TUU voor de Erasmus+ contracten met de MF Norwegian School of Theology, Religion and Society in Oslo (vanaf 2017) en de Justus-Liebig Universität Giessen, Institut für Evangelische Theologie (vanaf 2020). Beide contracten zijn op mijn initiatief en vanuit mijn internationale netwerk binnengebracht.
- The Sixteenth Century Society, Director Religion & Theology Track. De Sixteenth Century Society organiseert de op een na grootste jaarlijkse internationale conferentie voor Early Modern Studies, met gemiddeld 500 à 750 conferentiebijdragen. Als Director Religion & Theology Track beslis ik welke bijdragen worden geaccepteerd en ben ik verantwoordelijk voor de organisatie en samenstelling van de panels die over religie en theologie gaan. Op de conferentie van 2024 in Toronto waren er ruim 60 conferentiebijdragen in deze Religion & Theology track.
- The Sixteenth Century Society, Member of the Program Committee

- The Sixteenth Century Society, Council Member, Class of 2025 (2023-2025) <https://www.sixteenthcentury.org/council>
- Member of the Advisory Board, Shared Churches in Early Modern Europe, University of Arizona, Division for Late Medieval and Reformation History,
<https://sharedchurches.arizona.edu/advisory-board>
- Lid van het netwerk European Academy on Religion and Society (EARS), op uitnodiging van de Vrije Universiteit,
<https://europeanacademyofreligionandsociety.com/>
- Lid van het Network for Early Modern Studies in North-Eastern Europe (MF Norwegian School of Theology, Religion and Society, Oslo, University of Oslo, Aarhus University, University of Copenhagen, University of Göteborg, University of Rostock, University of Hamburg, University of Turku, University of Helsinki, Theological University Utrecht, University of Latvia, University of Münster).
- Lid van het netwerk EPCOT – Eucharistic, political and cultural organizational transformations before, under and after the Reformation, LUMEN Centre, University of Aarhus.
- Lid expert panel ‘Theology and Religion Sciences’ van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO).

2. Conferenties, expert meetings, lezingen, archieven

9 – 11 april 2024:

Society for Reformation Studies, Conference, Cambridge

Thema: Networks and Networking in the Reformation

Uitgenodigde keynote spreker: 'Networking to survive: Mapping the networks of Early Modern Dutch Lutheranism'.

13 september 2024:

Symposium 'Honderdmaal Documentatieblad Nederlandse Kerkgeschiedenis', Theologische Universiteit Utrecht

Uitgenodigde spreker: 'Kerkhistorische tijdschriften: een Europees perspectief'.

31 oktober – 1 november 2024:

The Sixteenth Century Society, Conference, Toronto

Paper: 'Early Modern Troublemakers: Rev. Hirnius (1590-1648) and the split in the Lutheran congregation in Rotterdam'.

Chair: Text, Textile, and Theology

8 – 14 november 2024:

Archiefreis naar Berlijn ten behoeve van mijn onderzoek naar de geschiedenis van vrouwenordinatie in de lutherse kerk in Nederland.

22 november 2024:

Presentatie Verzameld Werk van prof. dr. Arnold van Ruler

Deel VII-A, Reformatie en Oecumene, Theologische Universiteit Utrecht

Uitgenodigde spreker: 'Van Ruler en de Reformatie'

3. Publicaties

“Die ersten lutherischen Pfarrerinnen weltweit: Die Geschichte der Frauenordination in der lutherischen Kirche der Niederlande“, in *100 Jahre Theologinnenkonvent in Deutschland : Frauenordination - Pionierinnen - Konventsgeschichte(n)*, ed. M. Baumgarten, C. Schlarb (Evangelische Verlagsanstalt). Afgerond in 2024, publicatie: april 2025.

“The four inauguration sermons of the Round Lutheran Church in Amsterdam (1671): Preaching for competition?,” in *Gevarieerde oogst. Vriendenbundel voor Erik A. de Boer*, ed. Ad de Bruijne, Rob van Houwelingen, Jan Klok (Buijten & Schipperheijn, 2024), 69-80.

“Vrouwenordinatie mag geen sluitpost worden in oecumenische gesprekken,” *Transparant* 35, nr. 2 (mei, 2024):11.

“Koos Pot-Keegstra van het Maarten Lutherhuis in Amsterdam”, column voor de rubriek Lutherana Wereldwijd in de *KBLS-Nieuwsbrief* 7, nr. 17 (juni 2024): 6-8.

“De Duitse connectie van de *Kring van vrouwelijke predikanten*,” *TNK* 27, nr. 3 (september 2024): 83-85.

“Zicht op tucht,” recensie van *Zicht op tucht. Een praktisch-kerkrechtelijk onderzoek naar visies op en praktijken van kerkelijke tucht volgens predikanten binnen het gereformeerd protestantisme*, van Tineke Boele-Noort, *TNK* 27, nr. 3 (september 2024): 116-117.

“De Noorse lutherse bisschop Eivind Berggrav (1884-1959)”, column voor de rubriek Lutherana Wereldwijd in de *KBLS-Nieuwsbrief* 7, nr. 18 (oktober 2024): 7-8.

“Hendrik van Zutphen: augustijn, luthers reformator, martelaar”, column voor de rubriek Lutherana Wereldwijd in de *KBLS-Nieuwsbrief* 7, nr. 19 (december 2024): 7-9.

Johnson Srigiri, *Just the Tip of the Iceberg. Discovering in Augustine's Corpus Temporality Arising from Cognitive Complexity* (LIT-Verlag, 2024), Reihe: Arbeiten zur Historischen und Systematischen Theologie, ab Band 22 herausgegeben von: Prof. Dr. Philipp David, Prof. Dr. Sabine Hiebsch, PD Dr. Volkmar Ortmann, Band 32.

Robert Stratmann, *Martin Luthers Gewissensverständnis, dessen Rezeption und Gewissenspädagogik in evangelischer Perspektive heute* (LIT-Verlag, 2024), Reihe: Arbeiten zur Historischen und Systematischen Theologie, ab Band 22 herausgegeben von: Prof. Dr. Philipp David, Prof. Dr. Sabine Hiebsch, PD Dr. Volkmar Ortmann, Band 33.

4. Onderwijs

Bachelor (verplichte vakken):

1.

Bachelor 1 Kerkgeschiedenis (BT-KG1D), **2,1 EC** in een module van 5 EC.

Thema's van de colleges:

- Martin Luther en de ontwikkeling van zijn theologie tegen de achtergrond van zijn (laat)middeleeuwse wortels
- Wittenberg en het ontstaan van lutherse universiteiten
- kernmomenten en kernthema's uit Luthers theologie:
Luthers opvatting over de boete; Luther en de Schrift;
Luther en de joden

- ontstaan van het lutheranisme in de Nederlanden:
pragmatische tolerantie in een multireligieuze samenleving
- de module wordt afgesloten met een excursie naar luthers
Amsterdam en colleges op locatie.

2.

Bachelor 2 Kerkgeschiedenis (BT-KG2D), 1 EC in een module van 2,5 EC.

Thema's van de colleges:

- 1791-1952: twee lutherse kerken in Nederland
- het Algemeen Reglement (1818 en 1835)
- de Lutherse Wereldfederatie in de context van de
internationale oecumene
- de weg naar de PKN
- lutherse vrouwen in het ambt (1922/1926/1929/1958)

De colleges kerkgeschiedenis in de bachelor 1 en 2 worden ook gevolgd door studenten van andere universiteiten, onder andere van de PThU.

3.

Keuzevak (BT-MLJ), 5 EC:

‘Martin Luther en de joden: geschiedenis en actualiteit’:

In dit keuzevak worden fragmenten van een tiental bronteksten van Luther en van enkele anderen gezamenlijk in de colleges in close text reading gelezen en besproken.

Master (verplichte vakken):

Alle mastercolleges worden ook gevolgd door studenten van andere universiteiten, onder andere van de PThU.

1.

Master Algemeen Kerkgeschiedenis (MAKG2.1), 3 EC van een 6 EC module:

‘Reformatoren aan het woord: kernteksten uit de Reformatie’.

Thema’s van de colleges:

- teksten van Martin Luther en van Katharina Schütz-Zell.

2.

Master Algemeen Kerkgeschiedenis (MAKG5.1), 6 EC module:

‘De geschiedenis van het Nederlandse lutheranisme in de 16^e tot de 18^e eeuw in het multireligieuze landschap van de Lage Landen’.

- centraal staan schriftelijke bronnen en materiële cultuur uit het Nederlandse lutheranisme

- prof. dr. Czaika (MF: Norwegian School for Theology, Religion and Society, Oslo) en prof. dr. Bart Wallet (Universiteit van Amsterdam) zijn gastdocenten.

- de module wordt afgesloten met een excursie naar luthers Utrecht en colleges op locatie.

3.

Master Algemeen Identiteit, Ethiek en Samenleving, 1 EC van een 6 EC module:

‘Maatschappelijk en professioneel handelen in het licht van een christelijke levens- en wereldbeschouwing’ (MAIES1).

Thema van de colleges:

- Luthers twee-rijken-leer in de context van zijn tijd en in de receptie in de 20e eeuw.

4.

Master Theologie Predikant-Kerkgeschiedenis (MTP-KG2), 1,25 EC
van een 7,5 EC module.

Thema van de colleges:

- Het recht op verzet in Luthers theologie en in de receptie in de 20e eeuw.

5.

Keuzevak (MA-KVML), 6 EC:

‘Sleutelteksten uit Luthers antropologie: Hoe staat de mens voor God?’

- Dit is een zelfstudiemodule, waarin bronteksten van Luther van verschillende genres centraal staan. De student/e schrijft 7 verslagen.

De cursus wordt afgesloten met een presentatie van de student/e en de bespreking ervan.

5. (Studie)begeleiding, promotiecommissies

Promotor van Maarten Diepenbroek, “Martin Luther en de liturgische vernieuwingsbeweging in het Nederlandse lutheranisme”. (begonnen juni 2020)

Promotor van Christoph Galle, “Monastic Orders at the Leucorea. A Prosopographical Study of Students from religious Orders at Wittenberg University (1502 – 1527)”. (begonnen juni 2024)

Begeleider van het post-doc onderzoek van dr. Theo Basoski, “Special days of prayer in the Year of disaster (1672) in the city of Groningen”.

1^e begeleider van de masterscriptie kerkgeschiedenis van Jelle Bakker, “De praktijk van het begraven van bevindelijk gereformeerde predikanten (1948-2010)”. (afgestudeerd in de MAKG op 28 juni 2024)

Lid van de promotiecommissie en opponent bij Dirk Schinkelshoek “Ombuigen of meebuigen? De theologische ethiek van Alfred Dedo Müller (1890-1972) in dialoog met het (nationaal)socialisme”. (Promotie in 2025, PThU)

Lid van de promotiecommissie en opponent bij Hillie van de Streek “Vrouw en Moeder. Opvattingen over vrouwen in de ideologie en de parlementaire standpuntbepaling van de ARP, CHU, RKSP en KVP 1879-1967”. (Promotie in 2025, Theologische Universiteit Utrecht)

6. Organisatie

18 april 2024:

CDRS International Study Meeting over het thema: “Reforming America. Aspects of Religious Culture in 17th Century New England”. Sprekers waren PD dr. Benedikt Brunner (Friedrich-Schiller-Universität Jena) en PD dr. Jan van de Kamp (Vrije Universiteit Amsterdam).

Organisatie en leiding van de *Lutherstudiegroep* (door mij opgericht in 2004).

De studiegroep bestaat uit onderzoekers, promovendi, predikanten en studenten afkomstig uit de verschillende stromingen van de Protestantse

Kerk in Nederland, uit de Christelijk Gereformeerde Kerken en de Nederlandse Gereformeerde Kerken en is zodoende een afspiegeling van het protestantse kerkelijke landschap in Nederland. Op basis van close tekst reading en bespreking van teksten van Martin Luther wordt de oecumenische dialoog beoefend. Predikanten uit de Protestantse Kerk in Nederland kunnen voor hun deelname een certificaat krijgen dat meetelt voor de permanente educatie.

7. Lidmaatschappen

Vereniging voor Nederlandse Kerkgeschiedenis

Senior lid NOSTER

LNVH (Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren)

The Sixteenth Century Society

Verein für Reformationsgeschichte

Luther-Gesellschaft

REFORC (Reformation Research Consortium)

Renaissance Society of America

American Society for Church History

Society for Reformation Research

EARS (European Academy on Religion and Society)

8. Media

“20 jaar Protestantse Kerk in Nederland,” interview voor de website van de Protestantse Kerk,
<https://protestantsekerk.nl/verdieping/sabine-hiebsch/>

“Hervormd theoloog dr. van Ruler schoof op naar de Rooms-Katholieke Kerk”, *Reformatorisch Dagblad*, 23.11.2024

“100 Jahre Frauenordination in der lutherischen Kirche der Niederlande,” bijdrage voor de website: www.theologinnenkonvent.de onder de tag Geschichte ---> Frauenordination weltweit, 3e bijdrage van boven.

De website van de Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting, www.kbls.nl, had in 2024 ruim 36.000 bezoekers.